

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemški potovalni učitelji pri Slovencih in kmetijske podružnice.

(Izv. dopis iz Celja.)

Kmetijska podružnica celjska je imela dne 3. t. m. zborovanje, pri katerem je g. profesor Wilhem iz Gradca prednašal o hmeljarstvu, to pa v nemškem jeziku, ker sicer vrli, učeni za gospodarski napredek vneti gospod slovensčine zmožen ni.

Po dokončanem črez eno uro trajajočem govoru bi bil moral tistega g. Grah v slovenskem jeziku ponoviti. Ker so pa kmetje med dolgim jim celo nerazumljivim nemškim prednašanjem zapustili dvorano, ni hotel g. Grah prednašanja na slovensko predstavljati, z gotovo opravičenim izgovorom, da ni več kmetov med poslušalci, tedaj tudi zdaj ni potreba več, slovenski govoriti.

Govorilo se je dalje pri tem zborovanju o novih predloženih postavah zaradi davka in je g. Lutz v imenu predstojništva podružnice prednašal ali bolje rečeno prebiral pismeno razpravo o visokih davkih v občeh ter h koncu v imenu omenjenega predstojništva stavil predlog, naj bi se gledalo na to, da ne bo kmetski posestnik od novih davkov pretrdno zadet in naj bi se v tem smislu prosila poslanca g. dr. Vošnjak in g. dr. Foregger, v državnem zboru na to paziti.

Po govoru g. Lutz-a se oglasi g. Miha Vošnjak.

Najprvleje omenja, da je sploh neprijetna reč, govoriti o plačevanju davkov, katerih ne plačuje nobeden prav z veseljem in posebno bogatinci ne. Posebej zaradi vpeljave novih davkov govoriti je še neprijetniše.

Če se pa pomisli, da se stroški države poplačati morajo in nikakor ne kaže, da bi se zmirom novi dolgovi delali — ne pomaga nič; mora se misliti na vpeljavo novih davkov in sicer takšnih davkov, kateri ne bi zadeli vže

itak preveč obloženega malega posestnika temveč premožne ljudi?

Gospod Vošnjak govori potem o tistih davkarskih 4 postavah, katere je finančni minister zbornici poslancev predložil in sicer novi pridobitni davek, potem davek naložen podvzetjem, ktera so obvezana javen račun polagati, davek od rent ali dohodkov in personalni prihodninski davek.

Gosp. govornik meni, da se ne sme pridobitni davek nalagati tudi na postranski zaslužek kmetov.

Davek, naložen na k pologanju javnih računov obvezanim podvzetjem, kakor bankam, železnicam, društvom na akcije v občeh bi pa uže smel ojstrejši biti, t. j. naj bi se ravno od teh podvzetij prav visok davek tirjal.

Novi davek od rent, to je davek, kateri bi se plačeval od dohodkov kakor so obresti od akcije državnih dolžnih pisem, privatnih posojil itd., ter bi znašal okoli 5%, bi naj smel zadeti samo osebe, ktere imajo veliko enakih dohodkov ne pa osebe z le en par sto goldinarjev dohodka na leto. Gospod govornik nikakor ni za to, da bi se obresti nizkih ulog v hranilnicah in posojilnicah obtežile s tem davkom, sicer se pa ni kmetu treba bati tega davka.

Kmet ima prav malokdaj take dohodke in še redkeje pa črez 300 fl. na leto. Manje od 300 fl. bi bilo itak po nasvetu finančnega ministra davka prosto.

Kar se tiče tako imenovanega personalnega prihodninskega davka, kateri bi pač vtegnil tudi premožnejše kmetske posestnike zadeti, — ta davek bi namreč zadel vsacega državljana, kateri ima več, kakor 600 fl. čistega dohodka na leto, tedaj bi na pr. tisti, kateri ima 700 fl. čistega dohodka, plačeval 2 fl. 10 kr., če ima 1000 fl. čistega dohodka pa 4 fl. 65 kr. itd. Priklade k temu davku bi se po postavnem načrtu nalagati ne smele.

Če se pa pomisli, da je v naših krajih prav malo kmetov, katerim bi davkarija dokazati

zamogla več kakor 600 fl. čistega letnega dohodka (obresti od vknjiženih in nevknjiženih dolgov, plačila družini in drugi opravni stroški itd. se bodo vračunili pri odločbi čistega dohodka), tudi ni menda velike nevarnosti za kmeta; vendar pa bi bilo bolje, če se sploh odločno protestira zoper vsaki novi davek kmetskim posestnikom.

Ker se pa morajo dohodki države vendar le povikšati, je gospod govornik tega mnenja naj se vsaj lestvica (Scala) za odločenje personalnega prihodniškega davka predrugači, kakor njo vlada predlaga in sicer tako, da bi tisti, kateri ima večje dohodke tudi razmerno več plačeval.

Po predlogu vlade bi na primer oni s 10.000 goldinarjev letnega čistega dohodka plačeval samo 120 gold. 50 kr., milijonar samo 725 goldinarjev, veliko premalo z ozirom na dohodek!

Po mnenji g. Vošnjaka bi naj ta davek vže rajše celo odpadel in naj se mesto tega vpeljal borzni davek in davek na plin.

Borzni davek bodo plačevali gotovo le sami bogatinci, naloženi davek na petrolej je pa vbožno prebivalstvo plačevati prisiljeno — naj se naloži še davek na plin, kateri bode tudi premožnejše meščane zadeval.

Vobče glasuje g. Vošnjak za predlog predstojništva podružnice želi pa dostavek: naj se vpelja tudi borzni davek in davek na plin.

Pri glasovanji ostal je predlog g. Vošnjaka z nekaj glasov v manjšini in sprejel se je tedaj predlog predstojništva podružnice.

Zarad izida o volitvi naj se omeni, da je bil izvoljen kot predstojnik g. dr. Langer in večinoma tudi vsi poprejšnji odborniki. Kot poslanca k občnemu zboru kmetijskega društva v Gradec sta izvoljena g. dr. Langer in g. Lutz. Udje iz Žavca in iz št. Jurija so bili slabo zastopani!

Konečno se omeni, da je g. Vošnjak posil poslanca k občnemu zboru kmetijskega društva, g. dr. Langerja, naj stori kar je potrebno in priganja, da se sklene postava zoper razdiranje in uničevanja posestev, ktera so v eksekuciji.

Davkarije na spodnjem Štajerskem.

Leta 1862 pod štev. 406/pr. izdalo je c. kr. finančno ravnateljstvo v Gradcu davkarijam in drugim svojim finančnim uradom sledeči ukaz. Gemäss hohen Finanzministerial-Erlasses vom 12. März 1862 Z. 12854—746 wird bedeutet, dass in allen Bezirken mit rein slavischer oder gemischter Bevölkerung nicht nur alle Eingaben in den Landessprachen unweigerlich zu übernehmen, sondern auch den Partheien

die Erledigung in jener Sprache hinaus zugeben ist, in welcher die Eingabe überreicht wurde. Die Unkenntniss der Landessprache seitens der Beamten darf die Buchführung dieser, insbesondere in Steuersachen schon von der Staatsklugheit gebotenen Massregeln durchaus nicht hindern und wird daher nöthigenfalls durch Versetzen von Amtswegen die Vorsorge getroffen werden, dass bei Aemtern in den oben bezeichneten Bezirken wenigstens einer der Oberbeamten auch der nicht deutschen Landessprache in Wort und Schrift kundig sei.

Preteklo je dolgih 20 let in dandanes se na ta visoki ukaz redko kedaj jemlje spodoben ozir. Poreče se, da ni uradnikov, kateri bi slovenski znali in hoteli k finančnim uradom, ni jih, ki bi se hoteli slov. pisave v istini naučiti, v kratkem: ni sposobnih uradnikov. To so ničevi, puhli izgovori. Vzrok, da niso odnašaji v naših davkarskih uradih na spodnjem Štajerskem, kar se tiče slov. jezika in uradovanja, nikakor povoljni, da nikakor ne odgovarjajo tirjatvam navedenega ukaza, jedino je ta-le: Zmožnost slov. jezika v govoru in pisavi še se do sedaj nikdar ni strogo tirjalo, temveč preziralo. Navidezno zahteva se pri tem in onem mestu, ako se izpiše, znanje slov. jezika. Da, vprašamo pa, kje in kedaj dobil je Slovenec radi znanja jezika prednost? Pri vsaki davkariji na Slovenskem moral bi saj jeden višji uradnik biti zmožen slov. uradovanja. To neki tirja celo državna previdnost.

Resnično, resnično vam povem, da Slovenec uradnik ni taki bedak, da bi kazal in dokazal svojim prednim jezikovne znanosti le za to, da bi ga potem kot narodnjaka — prezirali. V Celji, v Mariboru, na Ptujem, mislil bi človek, morajo biti pri davkarijah nastavljeni uradniki, kateri bi mogli biti pravi cvet slov. finančnih uradnikov. Bilo bi to naravno, ker večja je zmožnost, večje je znanje, tem večje mora biti priznanje, plačilo. Poznam jih dobro davkarske uradnike na spodnjem Štajerskem in dobro znam, da ravno tisti, kateri najhujše nemškutarijo, gojijo največje upanje do boljših mest.

Na vsako slov. ulogo moral bi se dati pri finančnih uradih tudi slov. odlok, to tirja neki tudi državna previdnost (Staatsklugheit). Bože mili, koliko tisuč slov. ulog smo uže rešili in rešujemo — nemški. Saj nadzornik, posebno pa gospod okr. glavar nočeta slovensčine, slovensčine sama nista zmožna. Saj pri našem finančnem ravnateljstvu ni niti jednega tajnika tem manje višjega uradnika, ki bi le količkaj slovensčine znal. In Boga-mi — nižji uradnik ima dovolj drugega dela. Slovenci nočejo radi v finančne urade in težko nas dobijo, dokler so nam zaprečene stopnje k višjim mestom radi — politične previdnosti, katera še dan danes jako

nasprotuje finančni previdnosti. Opravništvo ločili so od sodnij, ločijo še naj finance od politike, potem pa bo!

Brežičan.

Gospodarske stvari.

Vinograd.

Trta ljubi dobro zagnojeno, peščeno prst, ne pa vlažne ilovice ali glin, ktera dežnice in snežnice ne preceja. Tudi novina se ji dobro prilèže.

V mokri, hladni ali mrtvi zemlji stoječa trta ne more prav roditi, in še ono grozdje, kar ga nerado priraste, ne bo nikoli prav sladko, ne more dati pitnega vina. V vinogradih mora biti zemlje na debelo; v plitvi ne dobivajo razne korenine zadosti živeža. Kako ji ugajajo suhotna vulkanska tla, to kaže vino, ki raste okrog ognjenika Vezuva v Italiji. Zarad posebne izvrstnosti dali so mu ime: Kristove solzice. — Dalej se prilèga trsu južna, t. j. solnčna, najbolje poldnevna lega, da ga morejo solnčni žarki celi dan in od vseh strani ogrevati. In če je vinograd tudi v varnem zavetju pred hudimi, mrzlimi vetrovi, zlasti pred severom in krivcem, potem se tudi pozébe ni toliko bati.

Naši spredniki so to gotovo dobro vedeli, ker so trsje le po solnčnih gričih, goricah in hribih zasajali. Mile Slovenske gorice na pr. so, zlasti po južnih straneh, vse s trto obraščene. Če reče kdo pri nas, da gre v gôro, gorico, gor'co, — ne misli Slovenec s tem sploh male gôre (gôrice), ampak vinograd, gôro ali gôrico s trto zasajeno.

a) Trtna plemena, iz kterih se po Slovenskem najizvrstnejše belo vino nareja so: 1. Rivček beli. 2. Traminec rudeči. 3. Traminec beli. 4. Žlahtna mušica rudeča. 5. Habšovina bela. 6. Šipon ali (Mosler). — Ljutomerske, Radgonske, Kapelske, Črešnjevke in Mariborske gorice, ktere slovè tudi zvnaj štajerskih mej, so po večjem s šiponom in belim rivčekom zasajene.

b) Plemena druge vrste: 1. Rivček beli italijanski. 2. Plavec rumeni.

c) Plemena tretje vrste: 1. Žlahtna mušica bela. 2. Klešec rumeni. 3. Žlahtna rudeča. 4. Mušica zelena.

d) Plemena za rudeče vino prve vrste so: 1) Žlahtna mušica modra ali plava. 2. Kavka modra. 3. Klešec modri. 4. Kadarka modra.

e) Plemena druge vrste: 1. Portugizec rani modri. 2. Laški moder. 3. Tičnik črnkasti.

f) Plemena, ktera v najboljših legah, najžlahtneje vino dajo in ob enem času do-

zorijo, so sledeča: 1. Rivček beli. 2. Rivček beli italijanski. 3. Šipon. 4. Habšovina bela. 5. Kavka modra. 6. Klešec modri. 7. Kadarka modra.

g) Plemena, kterih grozdje precej zgodaj dozori, in se tudi v srednjih krajih in legah še dobro vino prideluje, so: 1. Traminec rudeči. 2. Traminec beli. 3. Plavec rumeni. 4. Klešec rumeni.

h) Plemena, kterih grozdje zgodaj dozori, celó v mrzlih krajih in neugodnih legah, pa vendar milo vino daje, so ta-le: 1. Žlahtna mušica rudeča. 2. Žlahtna mušica modra. 3. Žlahtna mušica bela. 4. Arbst modri.

i) Plemena, ktera v vročih letinah grozdinke (civebe) storijo in se iz njih sladnih dela, so: 1. Traminec rudeči. 2. Traminec beli. 3. Šipon itd.

Pomniti je: Po Slovenskem še vedno jako razširjena belina, lipovšina bela in rudečkasta, zelenika, javor, šopatna, peles itd. so trte, ktere, zlasti zadnja tri plemena, bo treba skoraj z boljšimi spodrinoti.

Pravi čas si sušljenkov ali žlahtnih cepičev narezati-

Zopet se je povrnil čas, v kterem se mora umni sadjerejec ogledati, da se za zimsko in spomladansko požlahtnovanje preskrbi s potrebnimi sušljenki ali žlahtnimi cepiči.

Najboljši čas za to delo je zimska doba od meseca novembra do sred meseca februarja. Narezavajo se cepiči ali z ostrim nožem ali pa primernimi drevesnimi škarjami. Vrezati pa se morajo tako, da še nekaj starega lesa na cepiču ostane.

Pogostoma zlasti med kmetskimi sadjerejci se še nahaja krivo mnenje, da se cepiči ne smejo narezati, ampak treba jih lomiti. Ali s takim lomljenjem se na maternem drevesu dostikrat veliko škode naredi.

Odkrhnjena veja na drevesu se ne zaraste in mnogokrat je tak lom kriv marsiktere bolezn in da se cela krona prej lepemu drevesu po takem potu popolnoma pokvari in celo drevo uniči, kakor se je pisatelj teh vrstic v veliko škodo pri mladi črešnji prepričati imel ne ljubo priliko.

Ako se vrezan sušljenk v hranitev v zemljo ali prst vtekne, tako se tak cepič delj časa svež in zelen ohrani od onega, ki je bil ulomljen, ker gladka prirezana ploskev vlago posreba, nalomljen konec pa gnjiti začne.

Cepiči, ki so za požlahtnovanje najbolj pripravi, naj so debelosti gosjega peresa. Če so tanjši ali slabejši, se ne primejo radi.

Od črešenj naj se sušljenki posebno na mladih in krepko rastočih drevesih narežejo,

ker imajo na starejših drevesih mladike preveč cvetnih ok.

Varovati se je tudi, sušljenkov si narezati od dreves, ki imajo rakovo bolezen ali krone uši. Ko bi se pa to moralo zgoditi, tako je pa treba cepiče prej v vinskem cvetu oprati. Hranujejo se najbolje na senčnatem prostoru na vrtu ali pa v zračni kleti v vlažnem pesku.

Konjerejcem na znanje. Licenciranje privatnih žrebcev vrši se letos meseca februarja in marca, namreč v Gradci dne 22. februarja ob 10. uri predpoldnem, Liebochu 23. ob istej uri, Köflach 23. ob 3. uri popoldne, Feldbach 1. marca, Hartberg 3. marca, Wildon 5. marca v Cmureku 5. marca ob 4. uri popoldne, Mahrenbergu 6. marca ob 9. uri dopoldne, v Mariboru 6. marca ob 12. uri, v Ptuji 7. marca ob 10. uri predpoldnem, v Ljutomeru 8. marca ob 10. uri, v Celji 9. marca ob 9. uri in v Sevnici 10. marca ob 9. uri predpoldnem, naposled v Liezenu 12. in Muravi 13. marca t. l. Kdor hoče svojega žrebca za pleme rabiti, mora ga pred komisijo postaviti, da se mu licencija da. Brez tega ne sme spuščati, sicer bode kaznovan. Žrebca pred komisijo postaviti morajo tudi tisti posestniki, katerim se za vzdrževanje žrebca subvencija (podpora) daje.

Sejmi. 9. febr. Konjice 10. febr. Vozenice 12. febr. Gomilice, Ponkva, 13. febr. Ljutomer, 14. febr. Rače, Sevnica, Zavec, 15. febr. Gradec, Brežice, Tržiše, 16. febr. sv. Miklauž v Susilah.

Dopisi.

Iz Lembaha. (Nesreča in hudobija.) Slabo navado imajo fantje po nekod v konjiškem okraju, da hodijo pod okno prežat in gostovanjščakov dražiti. Tako smo brali v zadnjem Slov. Gospodarji. Pa ne samo tam, ampak tudi drugod je ta slaba navada, ktera veliko hudega stori, kakor se je tukaj zgodilo v sredo, 31. januarja. Bila je v Lembaški vesi poštna gostija, pa ponočni prežarji so jo sebi in drugim v žalost in sramoto spremenili. Prišli so v mraku pred hišo M. Pš., kder je bila ženitnina, prežat, se začeli med seboj pehati in kav sati in vincarski sin, Jakob Šabelnik, od tovaršev razdražen, se zagrozi: „danes še bo eden zmed vas mrtev“, zapusti tovarše in se vrne okoli desete ure z nabito dvocevko, ktero brez pomisla med fante sproži. S prvim strelom zadene Jakoba Repa v trebuh, da se k priči zgrudi, zdaj pa še enkrat ustrelji in rani več fantov. Še ve, da je sedaj bilo vsega prežanja konec, pa tudi strašna hudobija storjena. Jakob Rep smrtno v trebuh ranjen, je vkljub hitreji pomoči moral na Svečnico ob 5. uri v neznanih mukah umreti. Pokojni je bil

nadepolni sin postaranega očeta, in bi imel v kratkem gospodarstvo prevzeti, ter je že sedaj pridno očetu pomagal, se tiho in spodobno obnašal; pa prišel je po nesreči med ponočnjake in prežarje in čeravno nedolžen, je vendar moral prezgodnje smrti umreti. Kakor priden mladeneč se je lepo na smrt pripravil, svojemu morivenu odpustil in hude bolečine voljno prenašal. Kdo pa popiše žalost dobrih starišev, ki so po taki poti zgubili svojega dragega sina? Oh naj bi bila ta žalostna dogodba svarilen glas vsem ponočnjakom in prežarjem, da opustijo to ostudno in nevarno navado! Noč ima vselej svojo sovražno moč posebno za mlade ljudi, ki se v takošni hudičevi šoli lahko popolnoma spridijo. — Kaj pa je z morilcem? Ta je malopridni sin premehkih starišev. Oča je gluh, mati pa slepa od napačne ljubezni do otrok; za mlada je sinu vse prepuščala in si izredila razbojnika. Že pred nekaterimi leti je pomagal nekoga vincarja moriti in je zavoljo tega sedel dve leti v ječi, sedaj pa je dozorel za vislice. Bodi Bogu potoženo! velika napaka v tukajšnjem kraji je, da, kar si vincarski sin ali hčer zasluži, to vse sme hraniti pa tudi zapraviti. Zato pa se vincarski sinovi tako lahko spridijo, ker zgodaj v krčme zahajajo, smodke kadijo in težko zasluženi denar zapravljajo. Posebno žalostno je, da stariši tudi male otroke s seboj v krčme jemljejo in jih z vinom napajajo, ter tako sami pohujšavajo. Bodi tedaj ta žalostna prigodba potreben nauk za stariše, da svoje otroke zgodaj strahujejo, da jih ne puščajo med društva, kder se lahko pohujšajo in spridijo, sicer bodo prepozno bridke solze točili, kakor jih zdaj točijo — pomilovanja vredni — Lembahžani.

Od sv. Miklauža pri Slov. gradci. (Lisjak.) Naglo prisopihal je v pisarno občinskega urada iz Marenberške pošte celjski „Kmetški prijatelj“. Ta list pa v resnici nima zastonj imena „lisjak“ ker tako skrit in zaviti je prišel, da niti repa ni bilo zaslediti, po nosu njega pa tudi ni poznati, ker je imel nos še bolje dobelo zaviti z lesičjim gnjezdšišem, ker je menda po poti besede vdihal tako le: „Slavni občinski predstojnik! Prosim, berite pridno „Kmetškega prijatelja“ posebno pa dopis iz Mahrenberga in ravnajte se po njem. Potem mislim, da Vas gospod Dr. Šuc ne bodo več v koš dobili. Zdravo.“ Podpisa pa ni bilo. Naznaniti morem, da ta lisjak ni najšel prostora v naši pisarni, ter je mogel oditi na stranisce. Vi Marenberčani! pa pustite nas pri miru na naši slovenski zemlji, ter nam lisjaka ne porivate. Ako bi bili rep lisjaka zagledali, bi ne bili razrušili ležišča, ter bi njemu s sledečimi besedami pokazali pot. „Gehe zurück, von wo du gekommen bist!“ Slovensko pa se lisjaku ne sme ukazati, ker ta revna stvar bi znabiti slovensko ne razumela. Kar pa zadeva koš č. g. dokt. Šuca

morem omeniti, da mi, kar nas zadeva, brez vseh tujih svetov sklepamo, č. g. dr. Šuca pa kot vrlega narodnjaka i poštenjaka spoštujemo i čislamo, ter vedno želimo, da bi nam Bog tega gospoda še mnoga leta, kot boritelja i buditelja našega naroda, ohranil. Vašega kmetskega prijatelja p. d. „lisjaka“ i pa vaših navsvetov iz Marenberga pa tukaj ne potrebujemo.

Občinski urad.

Od sv. Benedikta v Slovenskih goricah.

(Priden Slovenec pokopan.) Blizu nas je kraj Trstenik imenovan; od ondot je čez Šavnico in Nasovski vrh pri treh križih malo uro proti Apačam do nemške meje, ktera se ne da prav določiti; blizo 50 let, kar starejši ljudi pomnijo, se ni nič premeknola. Trstenički kraj spada k mali občini „Sv. 3 kralji“. Tukaj prebivajo sami pridni narodni stanovniki; ni jednega nemškutarja dobiti; le škoda, da niso v moči za svojo krasno cerkvo više skrbeti in da tamo ni župnije. Na vse strani so lepi vrhi videti, posebno lep je Trsteniški vrh. Tam na konci stoji zala, bela kmetiška hiša med sadunosnim drevjem skrita, ktero so tudi Nemci dobro poznali. Ko stopiš v tisto hišo, je vse čedno, po izbi so lepe podobe razobešene. Koj spredej je videti v lepih mavričastih barvah tiskani „Peter Dajnkov očenaš“, kterega morebiti nikjer več ne najdeš. Prebivalci so priljudni, slovensko gostoljubno. Vsakega sprejmejo. Ali žalostni dnevi so prišli za rodbino. Očeta in mater tote hiše smo v kratkem pokopali. V tem domu so bili vredni kmetiški starši, pridna slovenska mati Mica in oča Franc Vakaj. Oča ni bil žlahnega stanu, vender je veljal za Trsteniškega očeta. Imel je žlahne lastnosti. Bil je pošten, veren, pobožen, potrpežljiv. Nikdar ni bilo kakega prepira pri sosedih, pravico sta skazovala vsem ljudem, čislana bila povsod. Spomina vredno je to, da je oča veliko barantal z Nemci pa ni znal nemški, ne pisati, ne čitati. Nemci pa so imeli zaupanja do njega. Nikdar ni godernjal, da ne zna nemški. Lehko je prodal veliko volov, vina, žita, drv itd. Ni trebalo kakega tolmača: zdaj pa marsikteri zna nemški brbljati pa nima kaj prodati, ne reši nobenega zvelicavna nemščina. Hudoval se je oča Trstenički edino nad nekdašnjimi šolami, iz katerih si je komaj nemški podpis ohranil; on reče: „Glejte, kateri smo takrat v šolo hodili, posebno pri sv. Ani, kder so nam samo nemščino v bučo tlačili, ne znamo nič, kakor jaz, Zemljč, Rajšp, Kranar, Kurnik, Senekovič, Berič, Supe, Prajndl, Žizek, Klobasa, Vajngerl“ itd. To slišite, ljubi Slovenci! Ko bi takrat že slovenski učili, bi morda bolje razumeli, kaj je ljubezen do maternega jezika?

Od sv. Martina pri Slov. Gradci. Dne 27. p. m. prejmem neko pismo s poštnim pečatom „Mahrenberg“, ktero takoj odprem, pa za-

gledam „Kmetskega prijatelja“ z dopisom: „Prosim, berite „Kmetskega prijatla“, posebno pa dopis iz Mahrenberga in ravnajte se po tem. Tedaj mislim, Vas ne bo več dr. Šuc v koš dobil“. To je meni preveč, kajti mi smo ponosni, da tako zvestega ravnatelja na čelu imamo, ker č. g. dr. Šuc ravna vse pri okrajnem odboru, kakor tudi hranilnici in ima vse v največem redu. Dalej me vender briga kaj neki ta list ima koristnega v dopisu iz Marenberga, pa ko ga prečitam, se začudim bedarijam. To si je v skrbi za nemščino pa saj te nikdo ne zatiruje; uči se še po šolah kakor se je podučevalo. Na dalje se pisatelj jezi in obrekuje „Slov. Gospodarja“. Ali vsaka stran Prijatelja kmetskega je polna jeze in sovraštva do slovenskih narodnjakov. Čitam dalje, kako da ta mož po dvakrat gre v cerkvo menda tam, kder se z glaži ali kupicami vkup zvoni, sicer bi mogel kaj pametnega pisati. Znaprej prosim tedaj tistega dobrotnika iz Mahrenberga, naj pušči nas št. Martinčane pri božjem miru, mi smo zmožni sami časnike naročiti, katerih poželimo, in tudi vemo kaj je storiti, kaj je za opustiti, in ne potrebujemo v teh zadevah od vas nobenega sveta. Zdravo!

W—n.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Iz Gradca so šli deželni odborniki Neupauer, Herman, Schreiner, Kotulinski pa graški župan k cesarju vabit k 600letniški svečanosti dne 1. junija, ker je isti den 1. 1283 cesar Rudolf svojemu sinu Albrehtu podelil deželo štajersko. Cesar so pritrčili vendar djali, da se svečanost naj preloži na 11. den julija t. l. ker bodo takrat potovali k tistej svečanosti v Ljubljano. — Cesarjevič Rudolf govori spretno česki in se je v tem jeziku nedavno pogovarjal s českim voditeljem dr. Riegerjem. Ta je svoje veselje izrazil povdarjajoč srečo českega naroda, ki dobi kedaj cesarja, ki njegov jezik govori in spoštuje. — Poljski poslanci so lani dosegli, da se v Gališkem poprečna železnica postavi na državne stroške, za 21 milijonov. Državni zbor in še posebno tega železniški odbor, je ministrom naročil, naj vlada sama stavi železnico. Vkljub temu je poljski poslanec Kaminski vedel ministre napotiti, da so stavljenje železnice podelili Judu Schwarzu, ki je poslancu za posredovanje občal 625.000 fl., ker se pa Jud brani toliko plačati, toži Kaminski in tako se je cela umazanost zvedela. Naši poslanci so vsled tega jako hudi, poljski pa so Kaminskega in prijatelja mu Volskiga kar izbacnili, da sta odložila poslanstvo. — Brambovski minister nasvetuje postavo, po katerej se ima ob času vojske poklicata 138.000 brambovcev, ki so tudi dolžni rednej vojski iti na pomoč, ako bi sila bila. Tudi

vrši se veliko posvetovanje vseh ministrov na Dunaji, naših in ogerskih. Posvetujejo pa se pod predsedništvom samega cesarja o tem, katerih železnic bi še trebalo postaviti, da bi se hitreje vojaki prevažali na meje proti sovražnikom! — Ogerskih poslancev je mnogo napravilo zavezo med seboj, da bodo nevarnemu naraščaju Judov nasprotovali. V Oseku je nek Jud sodnik. Nekemu trgovcu je v železniških vagonih na poti od Broda v Osek 150 svinj se zadušilo; lastnik toži in pozove nekega g. Pfeiferja za prič. Ko sodnik Jud tirja prisego, odbije Pfeifer zahtevanje rekoč: kot kristijan ne prisegnem pred Judom.

Vnanje države. Francozi so res sklenoli vse prince iztirati; vendar nova postava še ne obvelja precej, ker starešinstvo nasprotuje. Zaprti princ Napoleon je zbolel pa izpustiti ga nečejo. Moral bode zagovarjati se pred sodnijo. — Nemški cesar Viljelm in njegov Bismark bolehata pa vkljub temu se močno zanimata za politične in vojaške reči. — Ruski car nanzanja v posebnem pismu do naroda ruskega, da bode se dal maziliti in kronati s cesarico vred v Moskvi dne 27. maja. Okolo Varšave delajo pripravo, da precej spomladi lahko začnejo šance navažati. Papež so pisali nemškemu cesarju, da radi vse storijo in dovolijo v dosego cerkvenega miru na Nemškem, vendar tirjati se ne sme, česar naslednik sv. Petra dovoliti ne more. Za katoličane na Ruskem potrdijo papež kmalu več novih škofov. — Srbski kralj osnoval je nov red za odlikovanja (orden). Imenovan bode: red belega orla. — V Carigradu so vojaki silno nevoljni, ker uže dolgo niso prejeli nobene plače, 2000 bab, večjidel vojaških vdov, pa je napalo hram finančnega ministra in kričaje in razsajaje tirjalo podpore. Moralo je vojaštvo s policaji nad zdvijane ženske in odpoditi, se vé brez podpore. Slišati je tudi o zarotnikih, kateri hočejo sedanjega sultana odstaviti ali celo ubiti. — V Arabiji razsaja kolera, posebno v Mohamedovem mestu, v Meki.

Za poduk in kratek čas.

Jezik v ljudskih šolah na Slovenskem.

(Odkritosrčna beseda slovensk. kmetu.)

Zapisal dr. Jos. Serbec.

III. Dobro v materinščini izšolani ljudje lahko dobijo povsod službe, če tudi se v malih šolah niso učili: ich gehe, du gehst itd. V nemškem Gradci, v gornje-štajerskih rudah je veliko tisoč slovenskih hlapcev, dekel in delavcev. Mnogi si zaslužijo dokaj denarjev, da si potem v zmiraj ljubljeni slovenskej domačiji kupijo kakšno posestvo. Veliko naših ljudi si lahko tudi na slovanskem jugu, na Hrvatskem, Srbskem, Bol-

garskem dobi služeb pa jim ni treba znati nemški. Dosti je, če so v ljudskih šolah se dobro izučili.

Tedaj pri vseh tistih otrocih, ki z 12. ali 14. letom popolnoma izstopijo iz male šole, ni treba več, kakor da so v slovenščini vajeni in podučeni o vsem potrebnem. Kamorkoli jih potem postaviš, povsod si bodo vedeli pomagati, in če bo jednemu ali drugemu pozneje treba, da zna nemški, vsaj se tega v pol letu od samega sebe nauči. Za to mu ni treba ljudskih učiteljev, da izvé, da je hiša po nemški „Haus“, pes „Hund“, itd. Tega se v vsakdanjem življenji lahko in gotovo nauči. Za to praktično učenje nemškega jezika ni treba ljudskih učiteljev, niso za to plačani!

Kaj pa je s tistimi naših otrok, ki grejo po dokončanih ljudskih šolah v latinske ali v realne šole?

Tudi na to je lahko odgovoriti. Šole so osnovane zavoljo otrok, ne pa zavoljo profesorjev. Tedaj morajo profesorji tako učiti, kakor je otrokom najkoristneje in najleži.

Če tedaj otroci v slovenščini in v vseh predmetih ljudskih šol dobro podučeni pridejo v srednje šole (gimnazije, realke), jih morajo podučevati slovenščine zmožni profesorji ne pa tujei, ki niti slovenski ne znajo, niti nimajo srca do našega ljudstva, in pogrešajo ljubezni do naših šeg, do našega jezika.

Slovenskim, mladim dijakom ali študentom se morajo dati slovenskega zmožni in Slovenca ljubeči profesorji in zdaj še le začne tisti čas, ko se boljše doraslemu otroku tudi lahko več naloži. V teh srednjih šolah naj se poprimejo tudi nemščine, ali pri Terstu in Gorici italijanskega jezika.

V 8. letih srednje šole mora se pa otrok ali mladeneč popolnoma naučiti nemščine, ker nobeden ne bo tajil, da mora tak, ki postane uradnik ali duhovnik ali profesor v Avstrijskem cesarstvu, tudi nemški znati popolnoma. —

Tako potem dobimo na zadnje samo takih uradnikov, duhovnih in posvetnih učiteljev, kateri so popolnoma zmožni slovenskega jezika, in nobenemu ne bode več na misel prišlo pošiljati med slovensko ljudstvo nemške tožbe, nemške razsodbe in ukaze. Nobeden nemški razglas se ne bode več nabil na tabli pri županski pisarni v slovenskej vasi, nobeden ne bo več hodil z nemškim dekretom od Poncija do Pilata, dokler ne najde kakega tolmača, ki mu krivo ali resnično raztolmači tuje besede, nobeden protokol ali zapisnik ne bode več se pisal pri uradih v drugem jeziku, kakor v tistem, v katerem stranka sama govori, in vsaka priča bo potem vedela, kaj podpiše, če se jej prečita slovenski zapisnik, vsak, ki podpiše dolžno pismo ali

47
kupno pogodbo, bode poznal vsako besedo, ktera stoji v dotičnem pismu.

Vsaj veste vsi, kolikor zmotnjav, nesreče pa tudi goljufije se je že zgodilo, da je Slovenec podkrižal ali podpisal nemško pisanje, koliko krat se čuje v pravdah, da se je Slovenecu drugače v slovenski jezik pretolmačilo dotično pismo, kakor se je glasilo v nemščini!

Razvijati se more narod samo, če se mu poda dušna hrana v maternem jeziku. Srečen isti narod, ki ima dovolj mož, ki mu pišejo dobre knjige in časnike v svojem lastnem jeziku. Srečen narod, v katerem najvišji in najubožniši rad sega po knjigah in časnikih za svoj poduk in za oblaženje svojega srca!

Uže zdaj se vidi velika razlika med takim slovenskim kmetom, ki dosti kaj bere, in tistim, ki nič ne čita. Kakor se prvi uči gospodariti, varčno živeti, in se ogibati grdih besed in grdega obnašanja, tako ostaja drugi surovina, razuzdanec in zapravljevec.

Kolikokrat divjajo naši fantje po vaseh, se pretepajo, ubijajo in kako britko je potem slišati, da je ta ali oni vrli fant ali ubit, ali tako ranjen, da ostane za vse življenje nesrečen! — Drugi vrli fantje pa morajo v ječo zavoljo hudodelstva težkega telesnega poškodovanja ali zaradi uboja, pa morajo tam živeti v tovaršiji s tatovi in tolovaji, kjer se gotovo nič dobrega ne učijo.

Navadimo pa fante v šoli toliko, da vsak rad v prostih urah bere dobre knjige in časopise, bode jih kmalu sram obnašati se kakor divjaki in grdo govorjenje in hujskanje med njimi bode začelo ponehavati.

Vse to kaže boljše prihodnost našim otrokom, ako se pametno v malih letih podučujejo v vsem koristnem in dobrem, kar je pa mogoče le v maternem jeziku. To bode zdaj vsakemu dovolj jasno. Občna omika prodere v naše kmečke in mestne hiše le, če nas podučujejo naši slovenski učitelji v našem premilem maternem jeziku.

Naš narod je po duhu in telesu od Boga prav obdarjen, posebno dosti bolje obdarjen, kakor nemški narod. Ako dobi še svojo naravno hrano, to je če bode ves poduk in pa vse uradovanje opravljajo se v slovenskem jeziku, potem bodedo pravi biser v cesarskej kroni avstrijskej.

Znanje, umno gospodarstvo, varčnost, treznost, blagostanje in pravi krščanski duh se bo nahajal v vsaki hiši in bajti. Vsaki bode ponosen na to, da je Slovenec. Ohranili si bodedo svojo narodnost in s tem pa tudi svoje čednosti in celo svojo prihodnost.

Ljubi slovenski očetje in matere! Prevdarjajte te besede! Iz njih se vidi, česar je treba Vam in Vašim otrokom, iz njih se vidi kdo je vaš pravi prijatelj, namreč da so Vaši

pravi prijatelj le tisti slovenski gospodje, katerih nikolini sram, izreči pred vsem svetom, da so Slovenci, in katerih ni strah potegovati se za pravice Slovencev, akoravno imajo zavoljo tega trpeti veliko hujskanja, napadov in obrekovanja od strani naših odpadnikov in nekterih nam sovražnih Nemcev. Vsaj nebi radi in neustrašljivo preterpeli vseh teh britkostij, če ne bi vedeli, da se borimo za bodočnost krepkega, bistroumnega pa dozdej nesrečnega naroda slovenskega, kateri narod se pa bode in mora okrepčati v vsem, če le povsod spozna svoje prave prijatelje svoje prave učitelje!

Smešnica 6. Lovec čepi za prelazom in čaka lisjaka pa ga ne more dočakati. Nevolfjen vzdigne se, da bi čez prelaz skočil, pa ojoj! tudi lisjak hoče od one strani ravno tam čez prelaz mahnoti in trčita obadva z nosovi tako močno vkup, da se vsak na svoji strani pogubi.

Rodoslav Rižnar.

Razne stvari.

(Milostljivemu knezu in škofu) najponižnejšo zahvalo izrekajo čč. gg. župniki v Rušah, na Ptuskej gori in pri čč. oo. minoritih v Ptuji za darovani denar, kateri so dne 18. januarja t. l. vestno razdelili med uboge rodbine.

(Javna zahvala.) Preč. g. Lovro Potočnik, dekan v Gornjemgradu, blagovolili so šolsko bukvarnico v Vočni pri Gornjemgradu z zdatno zbirko podučljivih knjig pomnožiti. Presrečna zahvala! — Bog povrni!

Vočna, dne 3. svečana 1883.

Peter Strmčnik,

krajni šolski ogleda.

B. Dedič,

učitelj.

(Mariborska čitalnica) začne v nedeljo 11. febr. postne jour-fixe. Prvič govori č. g. dr. Mlakar o glasovitej judovski knjigi: Talmud!

(Goljufanje ubogih rezervistov) očitajo županu Matijecu v Skomrih in Vitanjskemu pisaču Praunseisu. Bila sta uže pred sodnijo celjsko poklicana, pa sta prišla drugi dan zopet domov nazaj. Sodnijska preiskava se toraj ne vrši z njima v zaporu, ampak bila sta po prvem zaslišanji domov puščena. Praunseis se je baje na potu prehladil in zbolel.

(Stročja ves) pri Ljutomeru dobila je narodnjaka za župana; tem leži bodo pozabili nemškutarja, ki je rekal sosrenjčanom: „tumer pauer“. Zastran računov pa zavračamo dopisnike h dotičnim gosposkam.

(Od sv. Ilja pri Velenji) pišejo č. g. župnik, da jim ni bilo znano, kar je učitelj Kunstič na koru uganjal pa da pride kmalu vse v najbolji red. Želijo pa, da se kaj takega vselej najpoprej Jim naznani.

(Prestavljen) v Brežice je okrajni sodnik Cantoni, na njegovo mesto v Slov. Gradec pride dr. Fohn iz Celja.

(Mariborski župan) dr. Duhač je od cesarja potrjen.

(Volitve za okrajni zastop) bodo 26. februarja (veliki posestniki), 28. (obrtniki), 1. marca Maribor in sv. Lovrenc, 2. marca kmetske srenje.

(Notar v Šoštanji) baje bode nekov Finžger, kojemu je profesor Macun v Gradci spričevalo napisal, da uže pre slovenski zna. Celjski okrajni glavar Haas pa je prihodnjega notarja svak.

(Prusko-nemški ptič) J. Ihne, ki je v Ojstrem prusko zastavo razvil, v Hrastniku fabriko imel, jo baje užgati dal, g. Sarga oškodoval in zaradi tega pri celjskeji sodnji tožen bil pa smel vsled dovoljenja viteza Waserja prosto okoli hoditi, je zbežal in smuknil v Ameriko. Škoda, da ni vzel svojih celjskih prijateljev seboj. Imeli bi nekoliko rogoviležev, prusakov in Judežev menje.

(Umrl) je č. g. Janez Mohorčič v Celji, 70 let star.

(Graški dijaki) so napravili ples — Nemei — ter ondi podobo orožane „Germanije“ postavili. Ko so bili uže dovoljno okajeni, poslali so nemškemu dijakom na Nemškem telegram s podpisom: „Germania irredenta“. Tako gadjo zalego izdajalcev redijo na vseučiliščih, za katera avstrijski davkeplačilci plačujemo, da uže omagujemo.

(V Središčji) snujejo bralno društvo. Dobro!

Listič uredništva: Dopis od sv. Ija v Slov. goricah nismo objavili, ker bi poročilo o pijanem šnopsarji več žalilo, nego koristilo: prosimo drugič kaj! Mnogo dopisov odloženih je za prihodnji list.

Loterijne številke:

V Trstu 3. februarja 1883: 15, 89, 68, 34, 2.
V Linci „ „ 64, 60, 27, 65, 32.
Budapešt „ „ 68, 38, 75, 72, 3.
Prihodnje srečkanje: 17. februarja 1883.

Orglarska in mežnarska služba.

Pri farni cerkvi sv. Martina na Ponkvi poleg južne železnice bodete orglarska in mežnarska služba o sv. Juriji tekočega leta spraznjeni, in se oddajete.

Nastopiti se imajo tudi o sv. Juriji. Prošniki za ti dve združeni službi se naj do velike noči osebno pri podpisanem farnem predstojstvu z dotičnimi spričevali oglasijo.

Farno predstojništvo sv. Martina na Ponkvi
dne 3. februarja 1883.

Učiteljska in podučitejska služba

v Ponkvi IV. plačilnega razreda je razpisana. Prošnje se naj vložijo do 15. februarja 1883 pri krajnem šolskem svetu v Ponkvi.

Okrajni šolski svet Šmarijski 29. januarja 1883.

Predsednik: Haas.

Kupiti želi

nek župnik malo posestvo s pripravnim stanovanjem in potrebnim gospodarskim poslopjem blizu farne ali podružne cerkve, najljubše v slov. bistrškem ali konjiškem okraji.

Ponudbe se naj adresirajo opravištvu „Slov. Gospodarja“.

1—3

Pri trgevcu J. Martinu v Mariboru se dobiva
novo izšli

Venec

pobožnih molitev in svetih pesmi,

za četrty natis priredil preč. g. L. Herg, kan., obsega na 45 lepo tiskanih polah ali na 720 straneh obilno pobožnih molitev in 319 svet. pesmi.

Velja v usnje vezan s zlatim obrezkom 1 fl. 60 kr.	
na pol „ „ „ „ „ „	1 „ 45 „
v „ „ z barv. „ „	1 „ 50 „
na pol „ „ „ „ „ „	1 „ 35 „
Nevezan	75 „

Kdor več iztisov ob enem vzeme, dobi nadavek.

1—3

1—3

Zaloga

W. Blanke-ja v Ptujji.

„Marija žalostna mati“,

najbolj priljubljena in najceneja izmed vseh molitvenih knjig z mnogimi pesmami in lepimi molitvami. Velja v papirji vezana 50 kr., v usnji vez. 90 kr., s poštnino vred za 10 kr. več.

V isti zalogi se dobé:

„Fr. Hubad“, Pripovedke za mladino I. zv. velja 20 kr., s poštnino vred 25 kr.

„Ječarjeva hči“, benečanska pripovedka, velja 15 kr., s poštnino vred 20 kr.